

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček!“

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1897.

Leto XXVII.

Vijolica.

Jo Jezušček je bil še mlad,
Kot vi, on tudi je, otroci,
Cvetice često hodil brat,
Ki bujno cvele so po loci.

Ko tja nekoč prišel je spet,
Ob roki Matere Device,
Pozdravljal ga je slednji cvet,
Dehtéle mu v pozdrav cvetice.

Želele cvetke so brhké,
Da vse bi Jezusa krasile,
Zato pa pisane glavé
Proseč so k njemu povzdignile.

Le tam, kjer se pričinja log,
Cvetica glave ni dvignila,
Da ne bi je opazil Bog,
Pod liste se je skromne skrila.

Ko Jezus bližje je prišel,
Všeč bila mu je cvetka skrita;
Nasmehnil njej se je in dél,
Zakaj li skrita tu procvita?

In dvignila je zdaj glavó,
Ki sklonjeno doslej imela,
Nato pa Jezusu takó
V odgovor tiho je velela:

„Poskrila sem zato se tod,
Ker nimam tolike lepote,
Da bi krasila te, Gospod,
Ki sam izvor si vse krasote.“

Nasmehnil se je Jezus zdaj,
Izrekel cvetki je pohvalo:
„Ker toliko si skromna, znaj,
Plačilo dal ti bom nemalo:

Višnjevi plašč vijolici
Nikar ne bodi ti v sramoto,
Krasnejši duh v okolici
Zato naj večja ti dragoto!

Tako v obleki skromni tej
Sinovom oznanjuj Adama,
Kako mi v čislih je vselej
Srcé, ki je ponižnost sama!“

Al. Peterlin.

Iz koč v palačo.

(Povest. — Spisal St. pl. Orlovič.)

IV.

večer tistega dné se je izprehajala gospôda v skupinah po parku. Po dnevi je silno pripekalo, zato so se vsi tem bolj veselili večernega hladu. Vse na okrog je bilo čisto mirno in čarobno tiho, le sedaj in sedaj so zagnali odurni človeški glasovi neprijeten krik, ki ni bil v nikakoršnem soglasju z blagodejno tišino v nočni pokoj se zaziblajoče narave. Bila je to izprehajajoča se gospôda.

Koncem parka se je razprostiral mej gostim drevjem in grmovjem star ribnik, tako so imenovali širok in neograjen vodnjak, dasi ni bilo v njem nobene ribe, — morda še žabe ne. Ob njem so stali Egon, poročnik Herman in Magda. Trgali so kamenje z roba ribnika in je metali v črno vodo. »Pljusk, pljusk«, je odmevalo po samotnem in temotnem kraju, le malokdaj se je prikradel skozi vejevje žarek zvezde ali meseca in legel na vzburkano gladino ribnika. Kako se je žarek čudno zazibal in razbil! Najurnejša je bila Magda, vsa je bila že razbeljena, a ni še nehala drobiti kamenja. Od strani je metala v vodo in vselej plašno odskočila, kakor bi se bala, da skoči zanjo val in jo potegne na črno, grozeče dno.

»Hohoho!« zasmejala sta se ji vsako pot brat in bratranec, »kaj odskakuješ? Ali se bojiš vode? Ne veš, kako dobro dé, ako se razbiti val zapraši v človeka. Glej, midva sva že čisto mokra!«

»Mama mi je davi pravila, da nima ribnik dna in kdor vanj pade, se ne more več rešiti, da ta črna voda potegne človeka takoj na dno!« odvrne Magda.

»To je za potapljalce kakor nalašč«, pristavi Egon.

»Kdo hi se pa hotel tu potapljati? Jaz že ne!« reče Herman in se nekako boječe odmakne.

»Ej, ljubi bratranec, tako boječa pa vendar nisem, kakor ti! Izvestno so se ti naježili lasje, ko sem povedala, da je ribnik brez dna. Daj, da pogledam. Bežiš? Poglej mene!« Po teh besedah se postavi Magda čisto na rob ribnika in se nadenj nagne, vpijoč: »Hi, hu, he, — ho!« Čudno so se prebijali ti klici po parku.

»Sestra, kaj vendar misliš?« vzklikne Egon in jo potegne od vode. »Lahko se oddrobi kamen pod teboj, in — — —«

»Bodi pameten! — Ali vesta, kaj sem odvrnila mami, ko mi je to rekla? Ribnik brez dna, mama, to je malo čudno, brez dna še navadna posoda ne drži. Ribnik ima dno, pa še jako trdno, sicer ne bi bil vedno poln vode. Vidva imata oba tako malo pameti kot srčnosti. Ribnik brez dna, kdo bi to verjel?!« reče Magda in pograbi z obema rokama velik kamen in ga vrže z roba z vso močjo v vodo. Silen val ji prhne v obraz in vso pomoči.

»Otroci, kaj delate?« oglasi se gospod Berger, Madgin in Egonov oče, ter pretrga tako brezumno igro. »Ali ni Pavla pri vas?«

»Res! Pavla ni«, odgovori Magda, brišoč se po obrazu, in se nehoté ozre.

»Kakor se mi zdi, vi izključujete Pavla iz svoje družbe. To ne sme biti! Egon, Magda, kaj sem vama naročil? Pavel je samsvoj mladenič in vidva se imata ravnati po tem, prijazna morata biti ž njim, kakor bi bil vajin brat. Še jedenkrat naročam, sedaj posebno vama, Herman in Egon, bodita s Pavlom prijazna, glejta pred vsem na to, da se mu omili življenje v naših krogih. Ali ima mladenič denarja? Jutri mu daj, Egon, ta-le petdesetak! Reci mu, da sem ga daroval jaz. Navadita ga temu, da ne bo mogel biti brez denarja. Potem ostane gotovo pri nas in naš! — A sedaj, otroci, k večerji! Kaj vidim? Kaj ste počeli? Vsi trije ste mokri.«

* * *

Pavel je vstal naslednje jutro zgodaj kakor po navadi, oblekel se in šel k mizici poleg okna, da opravi jutranjo molitev. Kaj je že vse doživel v tem kratkem času? Kako naj ostane še dalje pri teh ljudeh? Na zunaj je vse lepo očejeno in uglajeno, a znotraj v srcu? Znotraj je vse gnilo, umazano, grčavo in hrapavo, — strup v zlati posodi. Kolikokrat je že pisal domov materi, naj pregovoré očeta, da ga pokličejo, »iz pekla v nebesa«, iz letovišča v uborno kočó ob glavni cesti. A mati ga v vseh pismih prosi in rotí, naj potrpi, češ, človek se ne more tako hitro privaditi novemu življenju, naposled mu je na dolgo in široko razkladala, kaka sreča ga je prav za prav zadela, ker je prišel v tako bogato rodovino. Nikjer pomoči! Zato je iskal Pavel tembolj v iskreni molitvi tolažbe.

Opravivši jutranjo molitev, napravi se Pavel iz sobe k maši. Ni še prijel za kljuko, ko skoči Egon urno iz postelje in ga prime za roko, opazoval ga je potajno ves čas v postelji in se skrivaj nasmihal, ko se je Pavel tako pobožno križal.

»Pavel«, začne proseče Egon, »kaj ne, odpustiš mi vse, ako sem te kdaj razžalil? Zakaj si sinoči tako neopaženo izginil iz obednice? Reci, ali mi odpuščaš?« Pavla je ta nenadna prijaznost nekako zbegala, prvi hip ni vedel, kaj bi odgovoril.

»Podaj mi roko, bodi mi prijatelj«, nadaljuje milozveneče Egon. Pavel mu podá nekako hladno roko.

»A kam odhajaš? Ostani doma, prijatelj! Ali ne veš, da napravimo danes izlet na bližnji gradič gospoda Federna? Čakaj malo, skoro se napravim in potem pojdeva še druge budit. Danes uživemo še veselja! Gostje in mi domači, velika družba, to bo veselja! Pavel, ali tebi ne ugaja velika družba? Jaz ne bi mogel brez nje živeti. No, ti se je še navadiš. In pot nas vede ves čas po mehkih stezah skozi senčnat gozd.« Tako je blebetal nevzdržema Egon in se urno oblačil. Pavel bi bil šel najrajši svojim potom, Egonova prijaznost se mu je zdela prisiljena, — včerašnje obnašanje in današnje! In zopet ta družba!

Pavel je šel v park, a Egon budit. Najprej je šel v Hermanovo spalnico in zaklical bratrancu na ves glas v uho. Mladi poročnik je šinil kakor izproženo pero po koncu, jadikujoč in manóč si oči:

»Joj, joj, top je že počil in jaz še spim, joj, zopet pridem v zapor, drugi se že vadijo!«

»Herman, ali se ti mêde? Oglej se, ali misliš, da si v vojarni? O kakovem topu govoriš?«

»Ali ni počilo?«

»Jaz sem ti zatulil v uho! Le vstani!« Nato je Egon odšel in nadlegoval druge. Skoro je bilo vse po koncu. Takoj po zajutreku se je napravila družba na pot. Magda, Egon, Herman in Pavel so šli vkup, za njimi so stopali starejši gospodje in njih gospe. Lepo poletno jutro v gozdu je vso družbo oživilo in napojilo s čistim, svežim zrakom, vsem so bili udje kakor prerojeni in kri se je živahneje pretakala po žilah. Posledica? Dobra volja. Vse se je živahno razgovarjalo in glasno smejala. Kakor srnica je skakala Magdica po mehki, široki stezi, sedaj skočila pod ta, sedaj pod oni grm ter utrgala cvetko, pri tem pa do nadležnosti oblagala svoje tri spremljevalce z istim poslom.

»Magda, Magdica, počasi! Kam tako hitro? Dete, glej, da se ne prehladiš!« vpila je neprenehoma za njo mati.

Okoli najstih je dospela družba do Federnovega gradu, velikanskega poslopja, stoječega sredi stoletnih smrek in jelk; za gradom so bila nameščena druga gospodarska poslopja, hlevi, skednji itd. Prijazno je vzprejel Federn in gospa družbo prijatelja Bergerja. Federn je imel dva sina in tri hčere, sina sta se pridružila Pavlu, Egonu in Hermanu ter jim kazala svoje pse in konje, a hčere so povedle Magdo s seboj in ji razkazovale drage obleke in druge take prisrčnosti razvajenega dekliškega srca, ostale izletnike je pogostil Federn v hladnici pred gradom s kapljico rujnega vina.

Po kosilu je šla družba za dve uri po okolici, potem se je vrnila zopet na Federnov grad. Federn je izprevajal gospode po gospodarskih poslopih in jim kazal razne stroje, gospodarska orodja in naposled konje in druge domače živali, nato se je ž njimi stalno naselil v hladnici, kjer se je razvila ob kozarcu iskječega se vina prav oduševljena zabava. Mladina se je zbrala na tratini pred gradom in se zabavala po svoje, gospé so jih gledale od strani. Pri mladinskih igrach se je najbolj odlikoval Pavel, Federnova sinova sta se mu prikupila na prvi hip, v njuni bližini se je čutil čisto prostega; skoro se je prepričal, da je Federnova družina čisto drugača od Bergerjeve, pri tem se je živo spominjal dragih prijateljev: Edvarda in Adolfa Sterna, trgovčevih sinov in Henrika, sina doktorja Blažiča. Kolikokrat se je ž njimi igral v prostih urah! »Oh, zakaj niso tu?« mislil je nehoté. — Gospem je silno godila igra dobrovoljne mladeži, kar načuditi se niso mogle ročnosti in spretnosti Pavlovi; ko ni nobeden več vedel začeti nove igre, predlagal jih je Pavel na izber, pa kakih! Herman in Egon sta ga skrivaj občudovala, a Magda je vidoma tekmovala ž njim. Vedno, povesod je bila prva, a danes jo je visoko nadkriljeval Pavel, ta neotesanec, ta — — — Vsi so opazili nje tajni srd, le Pavel ne, sicer bi se ji bil takoj uklonil. O pravem času še je predlagal Herman konec igre, sicer bi bilo gotovo prišlo do prepira. Po Magdi je kar kipel od jeze, vsa je že žehlala po maščevanju.

Gospa Federnova je imela oči le za Magdo, za nje lepoto in živahnost. Ko je sedla po igri lepa hčerka in se matere z rokami oklenila, vzkliknila je:

»Gospa Berger, kako vas je ljubi Bog osrečil, da vam je dal tako lepo hčerko.« Nato si sname zlato zapestnico in jo natakne Magdi na roko ter še dalje hvali njeno lepoto. Magda je ponosno in očitajoče pogledala Pavla, češ, vse se mi uklanja, le ti ne! Z zlobnim usmevom se obrne k njemu, rekoč:

»Pavel, zakaj me imajo povsod radi, kamor pridem? Ker sem lepa. A vi ste mi govorili oni dan, da je telo naš največji sovražnik. Pogledjte, moje telo je moj največji dobitnik, le zavoljo njega me ljubijo povsod. Zato pa ljubim tudi jaz samo lepe ljudi, posebno svojo lepo mamico in lepega očeta; ko bi moji stariši ne bili lepi, sovražila bi jih, ker je le grdo telo naš sovražnik. Pavel, ne razumem vas, kako morete vi ljubiti svojega grbavega in kozavega očeta. Fej!« Gospe se pomenljivo pogledajo, Pavel obledí in gospa Federnova zakliče:

»Gospôda, idimo v hladnico, da se malo pokrepčamo, gospodje nas že težko čakajo. Tam dobimo druge zabave!«

Ko je prišla družba s trate v hladnico, jemal je baš gospod Federn s police šop orlovih peres in veliko pipo, govoreč: »Gospôda, v službi imam gozdarja Maksa, sicer poštenega in zanesljivega človeka, ki pa neznansko rad pije, še rajše pa laže. Škoda velika, da ga ni tu, najrajši bi ga vam osebno predstavil: majhen možiček, debel kakor sod in rudeč v obraz od pijače kakor mak, povrh tega pa robot kakor hlod, uljudnega se kaže le meni. V mladih letih so ga vzeli k vojakom, a vojaške suknje ni nosil nikoli, ker je bil gospodom vendar-le premajhen, služil je zato nekemu stotniku za hlapca. — Včeraj zvečer sem šel po gozdu, kar zapazim pred seboj zamišljeno stopajočega Maksa s pipo v ustih in z mogočnim šopom peres za klobukom. »Kaj, ko bi jedenkrat poskusil njegovo moč in srčnost, ker se vedno hvali, kako je srčen in močan«, ta misel mi šine v glavo in takoj si obrnem suknjo, a čez obraz potegnem robec.

»Kdo si, človeče, ki hodiš tako pozno po gozdu?« nahrulim ga z izpremenjenim glasom ter mu vzamem puško.

»Za božjo voljo, pustite me, saj nočem nikomur nič hudega!« me začne milo prositi. »Vse vam dam, kar hočete, le pustite me na miru.« Revež je trepetal od straha, kakor šiba na vodi, puško sem mu vrnil in mu vzel le pipo in orlov šop, kar vidite oboje tukaj. Ne vem, kod se danes potika, nič ni še prišel domov.«

»Glejte ga, baš prihaja«, pokaže nanj jeden Federnovih sinov.

»Šop in pipo skrijem, drugo sledi«, nadaljuje Federn. »Glejte, klobuk je obesil na jelko, dasi se sicer ne odkrije niti pred menoj, — le zato, ker nima šopa. No, dober dan, Maks! Kod si hodil celi dan?«

»Kuga poberi vse bojazljivce in še to vročino povrh!« zarohni Maks in sede upehan in kopajoč se v potu na klop. »Da, in nič drugače! Prosim za božjo voljo, dajte mi vrč vina, da si pogasim malo žejo. Kar sram me je, da prebivam jedini junak mej mevžami, zajci. Kuga jih poberi!« Debeli gozdar pograbi vrč in ga izprazni do dna. Nato nadaljuje:

»Glavo stavim, da ni na svetu več nobenega junaka! Oh, in jaz moram prebivati mej takimi strahopetniki! Oh, zakaj nisem prišel rajši kot ženska na svet, tako mi vsaj ne bi bilo treba po svetu hoditi in se boriti, naposled izpoznati, da sem jedini junak mej možmi. Kaj? Mej možmi sem rekel, mej zajci pravim! Kuga poberi vse zajce, še jedenkrat pravim, kuga jih poberi. Umevno, zakaj ni dandanes več nobene vojske! Kdo je še kdaj slišal, da zajci streljajo in na vojsko hodijo? Ko sem bil jaz mlad, bilo je vse drugače. Bil sem na Italijanskem na vojski in sam pobil pol italijanskih vojakov, tako da zmagal sem prav za prav jaz!«

»Kako je bilo to?« vpraša resno Federn.

»Prav lahko, gospôda! Čujte! Da, da, jaz sam sem postreljal polovico italijanskih vojakov! Kakor vidite, sem jaz majhen človek. Kolikokrat sem že Boga prosil, da naj bi bil še manjši! Majhni ljudje, to je sreča sveta. Velik človek je neroden, kamor ga postaviš; ni za nobeno rabo. Kakor pravim, vsaka božja stvar mora imeti svojo posebno obliko: kozarci morajo biti veliki, trta bodi polna grozdja, jelka naj bo visoka, vrv dolga, kolo okroglo, a človek bodi majhen! Ko sem bil jaz takrat na vojski, bil sem najmanjši vojak in segel drugim z glavo komaj do ramen. A ta prebiti italijanski kralj je bil takrat tako neumen, da je poslal na vojsko le velike vojake. V jutro ob štirih smo že začeli streljati in skoro je legel tak dim po bojišču, da ne bi bil videl prinesti kozarca k ustom. Italijanov je bila polovica več od nas in sami velikani. Streljali so neprenehoma na nas in skoro so popadali krog mene vsi tovariši, jaz sem ostal sam. Saj veste, zakaj. Italijani so stali in streljali; ker so držali puške na licih, ni mene zadela nobena krogla, vse so mi letele nad glavo. Ko sem videl, da so moji tovariši vsi mrtvi, sedel sem na tla in nasul krog sebe njihove ostale krogle. Tako sem sedel in streljal celi dan, zraven pa rjovel kakor lev: »Hurá, naprej, tovariši!« Streljal sem vedno in Italijani so mislili, Bog vé, koliko nas je, streljali so tudi oni, a le v zrak. Proti večeru se je slišalo vedno manj strellov na oni strani, naposled so čisto prenehali; no, nehal sem tudi jaz. Ker sem bil že lačen, pomislite, celi dan nisem zaužil trohe živeža, najél in napil sem se najprej in šel nato pogledat na ono stran, ko se je malo razkadilo. Pa kaj sem videl? Groza! Kakor snopi so ležali Italijani po tleh drug vrh drugega, kakor daleč je segalo oko. Vse sem jaz čez dan postreljal. Zdaj pa recite, ali nisem prav za prav zmagal jaz? Pa le zato, ker sem majhen in junak! Kuga poberi vse strahopetneže! Za božjo voljo, dajte mi vrč vina, da si ugasim žejo. Recite mi bojazljivec, ako sem že danes pokusil kapljo vina!«

»A kdo je izvrnil na dušek oni vrč?« vpraša nekdo.

»V primeri z mojo žejo rečem še sedaj, ko sem izpil drugi, da ni še danes okusil moj jezik vinske pijače. Oh, zakaj nisem prišel na svet kakor ženska, da bi krpal nogovice in mesil testo? Poberi kuga ta zajčji zarod!«

»Maks, zakaj se jeziš danes tako nad strahopetci?« vpraša Federn.

»Pa še vprašate; ali še nič ne veste, kaj se je včeraj zgodilo v našem gozdu? Mislil sem že, da vé o tem celi svet. Tako? Vi še ne veste?« gozdar potegne mehur tobaka na dan in išče po žepih.

»Maks, kaj iščeš že ves čas?« vpraša zopet Federn in pošepče gostom :
,Pipe pogreša!'

»Ze dobro, dobro!« odgovori hladnokrvno debeli gozdar, »mislil sem, da sem izgubil nož, pa ga imam še v žepu. Torej vi ne veste, kaj se je zgodilo včeraj? — Sinoči sem šel zamišljeno po gozdu, kar mi zastavijo pot trije lopovi, veliki kakor gore. In kaj mislite, kaj sem naredil s temi petimi?«

»Ali niso bili samo trije?« opomni nekdo.

»Pet jih je bilo, kakor sem rekel. Prosim, dajte mi vsaj jedenkrat še piti, sicer gagnem od žeje. Tako! Lepa hvala! Torej dalje! Mislite, da sem se ustrašil teh sedem lopovov?«

»Ho, že sedem!«

»Prav nič! Zakričal sem nad njimi: če vas vseh devet ne pade predmé in me ne prosi milosti, postrelim vas kakor zajce. Lopovi so bili veliki kakor gore, pa ne veliki junaki, ampak veliki zajci. Ker se niso udali, pograbil sem svojo gorjačo in začel mahati po njih, dasi je bilo tako temno, da ne bi bil videl prinesiti kozarca k ustom. Ne poznate me in ne veste, kdo in kaj sem, mislil sem si, bežalo vas bo vseh najjst, da boste izgubili peté. Mahal sem, kar se mi je dalo; naposled sem prenehal in pogledal krog sebe. Vseh šestnajst je ležalo po tleh, bili so na pol mrtvi. In trije, če se ne motim, imeli so rudeče hlače, cvilili so kakor drobna deca in me prosili, naj jih več ne tepem.

»Rekli ste, da je bilo jako temno. Kako ste tedaj videli, da so imeli rudeče hlače?« vpraša nagajivo jeden iz mej gostov.

»Da je bilo temno, tega nisem rekel, saj je sijal mesec kakor solnce po dnevi. Davi sem šel pogledat tja dol, ali še ležijo, kakor so jih položili moji čvrsti udarci, pa ni bilo ne duha ne sluha po njih, le sem ter tja sem videl na mahu kako kapljico krvi. Ali ni bil to junaški čin, gospôda, vreden, da ga izvé celi svet?« Vso družbo je lomil smeh, celo Pavel, poprej skrajnje razžaljen, vlekkel je ustnice na smeh. Nato je vstal Federn, potegnill izpod mize pipo in šop, rekoč:

»Danes smo te pa ujeli, debeli lažnik!« Vse je napeto in radovedno čakalo, kako se lažnjivi gozdar izvije iz zadrge, a on se hladnokrvno nasmeje, pomežikne z navrelimi očmi in reče prostodušno:

»Moj ljubi gospodar, gospod Federn, ali res mislite, da vas nisem izpoznal, ko ste me včeraj napadli v gozdu? Saj pravijo, da še žival izpozna svojega gospodarja, naj se še tako čudno obleče, pa ne bi jaz svojega, ko mi je Bog dal vendar pamet. Da sem vam dal pipo in šop, zato še nisem mevža, zajec, ampak to kaže moje veliko spoštovanje do vas, mojega gospodarja, in tako spoštovanje se spodobi vsakemu junaku. Ali ne, gospôda? Kdo bi si upal grajati moje spoštovanje? Še nekaj, gospod Federn, pa mi ne smete zameriti, saj veste, da sem vam udan z dušo in telesom. Za vašo šalo sem vas hotel kazniti, za kazen ste morali poslušati ono debelo laž, katera je še debelejša ko jaz.«

Vsa družba se je na glas krohotala premetenemu gozdarju Maksu, kateremu so izbuljene oči kar lezle iz jamic od veselja, da je čutil v rokah svojo ljubljeno pipo in košati šop.

Dedova knjiga.

Pritečejo veselo vnuki,
Ko ded iz skrinje risane
Debelo knjigo vzame: lepe
Reči so v nji napisane.

Ded k mizi javorovi sede,
Razgrne knjigo pred seboj,
Stojé pozorno vnuki v krogu
In vanj uprejo pogled svoj.

Zamolκλο in otožno starčkov
Razlega glas po sobi se,
Kot duh iz časov bi preteklih
Tožeč oglašal v grobi se.

O dnevih čita ded, ko vžival
Slovenec zlato je prostost:
Takrat je v polji delal svojem
In v svoj lovit je hodil gozd.

Iz srede domačinov kneze,
Župane sam si volil je,
Boga, zaščitnika svobode,
V jeziku svojem molil je.

Boljar in knez v jeziku istem
Z družino svojo je kramljal,
In tujec blagglasni govor
Slovenca je občudoval.

Ko Turk je pridivjal, polmesec
V levici in v desnici meč,
Kdo je branil vero sveto,
Boril se zanjo krvaveč?

Ves svet proslavljal je Slovenca,
Ves svet mu pel je čast vesel,
Ko vračal se je zmagonosno,
Ko vero sveto je otel . . .

Zamislil ded se in preneha,
Otožno dene knjigo v kraj:
„Dà, dà, tako je, vnuki, bilo,
A vse drugače je sedaj!“

In vnuk pred deda trdo stopi,
Srdito stisne v pest rokó,
Naguba se mu čelo mlado,
Oči grozeče zasijó:

»O ded, povejte mi, če tudi
Ostali svet ima srce?
Zakaj z zatiranjem povrača
Dobrote nam velike te?

O ded, zakaj tako zatiran
Naš rod je, davnih dnij junak?
Zakaj pravice sam ne tirja?
Ko jaz vže bil bi mož krepak . . .«

Kot zvezde jasne upa, starčku
Solzé priplavajo v oči,
V naročje vnuka ded oklene
In boljših dnij se veseli.

St. pl. Orlovič.

Petránova Ljudmila.

(Povest. — Spisal Dobrávec.)

III.

Minilo je kakih deset let. Ljudmila je dorasla in dovrševala vsakdanjo šolo.

Videli smo takoj začetkoma naše povesti, kako plemenito srce je imela. Tiha solza se ji je prikradla v oko, ko je stopala iz Korenove hiše domov. Svetli žarki pomladnega solnca so se odsevali v njenem vencu; odsevali so pa tudi v solzi, ki se je potočila po njenem licu. Kateri odsev je bil lepši, ne morem vam povedati.

»Ti si jokala, moja Milka«, dejala je mati in poljubila hčerko na čelo. Jokala si same sreče in zadovoljnosti. Tudi jaz se radujem danes s teboj, moje dete.«

Ljudmila je povedala ihté, kaj se ji je zgodilo medpotoma iz cerkve in kako mrzlo so jo odpravili iz Korenove hiše.

»Lepo je in prav, da si to storila. Oče nebeški ti je zapisal to dobro delo; sedaj pa pomisli, kaj je bolje: posvetna hvala ali nebeško plačilo.«

Ljudmila ni rekla ničesar, lahno je zardela in se skoro sramovala svoje slabosti. Mati je spoznala njeno zadrego, zato je ni več spominjala tega, marveč je dejala: »O, da bi živel še danes tvoj oče, kako srčno bi se veselil tvoje sreče. Toda upajva, da gleda z nebesnih višav na naju obe in se raduje z nama. On prosi pri Bogu za naju, da se nama ne zgodi krivica.«

Ljudmili so solze zalile oči. Mati jo je posadila zraven sebe na klop in začela: »Do danes ti nisem še pravila tega. Nisem si upala kalíti tvoje otroške sreče, tudi danes naj zato toga ne obsenči tvojega srca. Človek obrača, Bog obrne.

Tisto leto je bil kapitan Pavel na dopustu. Skupno sta odhajala s tvojim ranjkim očetom, Pavel na svoje mesto, oče v službo na Reko. Rajni tvoj oče naju je potem obiskaval vsako nedeljo. To so bili najlepši časi našega življenja. Ali na svetu ni stalne sreče. Oče ni bil še dobro leto v novi službi, ko ga je ujela na potu od železniške postaje proti domu huda ploha. Do niti moker je prišel domov in legel v posteljo, iz katere ni nikoli več vstal. Zgrabila

ga je plućnica; in dasi še primeroma mlad in krepak, je kmalu slutil, da ji ne uide. Prejel je sv. popotnico in me poklical k postelji. Ondaj je bilo tebi tri leta. Zatrjeval nama je še slednjič svojo nedolžnost zastran Korenovega denarja, in če bi izkopali tu-le pod našim ognjiščem, ne samo kakor oni dan na Korenovem vrtu tam-le za hišo srebrne tolarje, ne verjamem, da bi jih bil skrnil tvoj oče. Priporočil nama je poštenost, ljubezen in spravljivost ter izdihnil svojo blago dušo.

Sedaj pa še nekaj. Koren sumi, da sva midve podedovali po očetu ukradene denarje; stvar je pa neresnična. Pošteno sva se preživljali ob delu svojih rok. Ali to je zadostovalo samo za sproti. Ko sem ono leto zbolela, sem se zadolžila za nekaj goldinarjev pri Kotniku, ki je bil dober prijatelj tvojemu očetu. Rad mi jih je posodil, in upam, ko bodeva obe delali, zasluživa v kratkem toliko, da povrnem dolg.«

Ondaj se prikaže mimo okna zagoreli obraz umirovljenega kapitana Pavla. V ustih je imel pipo dolgocevko, pod nosom na pol osivele brke, velike modre oči so prijazno zrle v svet, širokokrajni slamnik mu je pa delal senco do pleč. Ni bila to navadna ura, da bi se ustavljal kapitan pri Petranovih. Oglašal se je vedno pri njih le proti večeru, ko se je vračal iz šole ali iz župnišča, kjer je bral časnike ter se pogovarjal o tem, kar se je zgodilo novega po svetu. Ko je minil v to določeni čas, krenil je domov, a med potoma je spregovoril prijazno besedo z vsakomur, da ga je le srečal. Postal je običajno pred kovačnico, kjer je kovač obdeloval s težkim kladivom železo. Ogleдал si je tudi, kaj dela čevljar Dreta. Slednjič je stopil k Petranovim ter povedal, kaj je novega po svetu. Povsod je bil dobrodošel gost, in ko bi bil izostal le jeden večer, bi vsi popraševali, zakaj ni kapitana.

Danes je privedla posebna pot Pavla k Petranovim.

»Ali je doma Milka?« vprašal je brez odlašanja.

»Doma, gospod, kmalu bo tukaj«, je bil odgovor.

»Tukaj-le sem ji prinesel nekaj za spomin prvega svetega obhajila. Vrlo deklica je; zato želim, da bi se še dolgo spominjala današnjega dne. Z Bogom!« Kapitan ni čakal zahvale. Naglo ma je odrinil.

Petranovka je poklicala Ljudmilo ter ji pokazala lično škatljico, v kateri je bil krasno izdelan zlat križec.

Toda Bog jima je odločil še težavnejšo poskušnjo na potu življenja.

Bilo je nekaj tednov pozneje.

Mrak je legel na zemljo, na nebu je zablestela večernica, za njo pa brez števila drugih zvezd in zvezdic. Ljudje so se vračali s polja, pastirji so gonili živino domov. V stolpu se je oglasil zvon znaneč Angeljevo čiščenje!

Kapitan Pavel danes ni dobil doma gospoda župnika, zato je krenil v večernem hladu po stranski poti nekoliko na polje. Ugajal mu je skrivnostni mir, katerega je motilo slavčje petje v goščavi ob potoku. Počasi je korakal ter zopet in zopet postajal in poslušal. Zrak je bil napolnjen z vonjavo poljskih cvetic in kapitanu se že davno ni zdelo tako prijetno v božji naravi kot nocoj.

Kar spozná za seboj znane glasove:

»Prodaj meni dolg pri Petranovki!« sili nekoga Ivan Koren.

— Čemu ti bode? Saj veš, da je moj pokojni oče le dobro mislil o Petranu in zato je tudi pomagal vdovi, kadar je mogel. Kako bi smel jaz ravnati drugače kot moj oče?« odgovarjal mu je Kotnik.

»Posebne vzroke imam in dobro ti plačam, če hočeš? Daj, prijatelj. Ako ni drugače, preplačam ti ono malenkost, katere ne bi ti nikoli izterjal.«

— Ne morem, Ivan, ne morem.

»Doklej boš še premišljal?«

— Vedno.

»Poslušaj, da ti povem. Moj brat zahaja pogostoma k Petranovim. Sam ne vem, kaj je to. Zadnjič je deklíci podaril celo zlat križec. Vedi torej: mož ima denar, in jaz ne bi rad, ko bi ga zapustil komu drugemu kot meni. Škoda je vsakega krajcarja takim ljudem, ki so mi takorekoč ukradli hišo, pa jim ne morem do živega. Saj veš, koliko smo našli oni dan na mojem vrtu. Bog vé, koliko je že prej znesel pritepenkama. Zato mu jih moram spraviti s pota. — Ti mi prodaj dolg, jaz pa Petranovki hišo, in mir bo zopet med nami. Ni res?«

Kotnik ni rekel ničesar. Videti je bilo, da bi bil že rad doma, zato je nagloma pozdravil in odšel. Mikala ga je Korenova ponudba, hotel se je le še posvetovati z domačimi o tej stvari in potem ukreniti, kakor bi kazalo bolje.

Kapitan je slišal ta pogovor in hudo mu je bilo pri srcu. Najraje bi bil kar skočil med Kotnika in brata ter jima v krepkih besedah pojasnil njuno početje. Utegnil bi bratu povedati tudi katero grenko zastran trdosrčnosti in hudobnosti. Kotniku bi pa očital dobičkarstvo. Toda premagal se je, stisnil pest in zamahnil s palico proti kraju, kjer sta prej stala onadva, rekoč: »Čakaj; ako to storiš, napeti hočem druge strune. Videti hočemo, kdo zmaga.«

Ko se je vrnil kapitan domov, razgrajal je že Ivan na ves glas po hiši in se silno jezil: »To je vendar sramota, da podpira in daje potuho moj brat ljudem, ki so nam bili vedno v škodo. Koliko mi je pokradel in potajil Petran, tega ne vé nihče.« Njegova žena ga je slišala, a ker je je bilo sram, da ni ničesar dala Milki, ko je rešila Milančka, ni se hotela oglasiti ne za to, in ne za ono stranko.

Pavel je pa rekel, stopivši čez prag:

— Kaj ti je škodil Petran? Ali ni bil vedno pošten pomočnik? Ne sumniči ljudij po krivici.

»Ti se vedno potezaš za kakšne usiljence. Ali ti je treba tega, povej, lepo te prosim!«

— Za pravico se je vsakdo dolžan potezati.

»No, pa se le potezaj. Kmalu boš videl, da je brezuspešno tvoje delo.«

— Ne vem, je rekel Pavel in umolknil. Razšla sta se različnih mislij. Štirinajst dni pozneje je imela Petranovka v rokah tožbo, naj poravna dolg. Tožil jo je pa Ivan Koren.

Bridko je zajokala in stisnila obraz v predpasnik. Premišljala je to in ono, kje bi dobila denar, a vse ni nič pomagalo. Ljudmila jo vpraša:

»Kaj se Vam je zgodilo, mama, da jočete?«

— O, le potrpi, dete moje, to so britkosti življenja, kakoršnih še ti ne poznaš, zato si pa srečna. Kaj me žalosti, izveš že kdaj pozneje.

Deklica ni bila zadovoljna s tem odgovorom, vendar si ni upala več siliti, da bi ji mati razložila vzrok svoje žalosti. Ni namreč hotela polniti dekličinega srca s sovraštvom do onega, ki je bil kriv vse nesreče. Predobro je vedela, da se bo morala izseliti iz hiše, kjer je preživela toliko lepih dni v življenju. Obe bota brez doma, brez strehe. Kotnikov dolg res da ni tako velik, vendar večji kot cena onega koščka zemlje, ki jima je bil doslej v priboljšek. Zapalo bo torej zemljišče in hiša. Kaj ji pomorejo oni krajcarji, ki ji ostanejo? Ali bo mogla s tem preskrbeti svojemu otroku novo domačijo?

Po noči, ko je hčerka sladko spala, je ihtela njena mati na tihem in močila zglavje s solzami, topeča se v vroči molitvi, da bi ljubi Bog potolažil in omečil nemilega soseda prav po znanem izreku: Za reveži hodi Bog.

Minila je prva dražba Petranove hišice, in nihče ni obljubil zahtevane cene. Za drugo dražbo je obljubil Koren, da ponudi on toliko, kolikor je treba, da se njemu poravna dolg in tožni troški. Ubogo Petranovko je to zbodlo kakor nož v srce. Torej tudi še one krajcarje ji hoče iztrgati od ust, kar bi vrglo več. O, nečloveški sosed, da se ne boji Boga!

Da bi se vsaj dobil kdo, ki bi obljubil kupno ceno!

Sedaj tudi Ljudmili ni moglo biti več neznano, zakaj je žalost prevzela materino srce. Tolažila jo je in žalovala ž njo.

V tem se je bližala druga in zadnja dražba.

Začelo se je vroče poletje. Ljudje so spravljali seno, vročina je pritiskala, da so vrane zijale, kakor je govoril čevljar Dreta, ki je veljal v Dolini za polovico vremenskega preroka. Zemlja je razpokana režala proti nebu, zahtevaje móče, zakaj že nekaj tednov ni bilo dežja. Pravi nebeški blagoslov bi bil sedaj, ko bi prišel in namočil žejno lice zemlje. Vse je hrepenelo, vse zdihovalo po njem: Pošlji ga, dobrotno nebo!

(Dalje prihodnjič.)

Zimske pesmi.

8. Očeta čakajo.

Lgorki izbi se otroci
Krog peči tiščé,
Menijo se o očetu
In se veselé.

Tončku konja je obljubil,
Konja gladkega,
Ančki punčko, Mimici pa
,Nekaj sladkega!

Skrbna mati pa do okna
Hodi zdaj pa zdaj — —
Čas hiti — kje pač mudi se,
Da ga ni nazaj?

A na polju, širnem polju
Sneg in mrak leži,
In ob cesti tam kraj gozda
Bela smrt stoji.

Tod se vračal bo iz mesta,
Tu počival bo,
Jaz ga s snegom bom odela
In zasnival bo. — —

Smiljan Smiljanič.

Na Strmcu.

(Spisal Stánon.)

(Konec.)

Predlansko pomlad je bil prvič priletel v to okolico. Snega že ni bilo več. — Na vrtu pod hišo je zagledal blede, šibko žensko, prijaznih očij in vedno nasmihajočega se obraza. Imela je zleknene rokave in pridno je kopala na gredicah, rahljala prst, pulila travo, poklekala na zemljo, snažila in čedila stezice in se ob jednom veselo razgovarjala s krepkim in visokoraslim možem, ki je popravljajl vrtno ograjo, pritrjal stebriče in pribijal vrtna vratica, katera je bil polomil debeli zimski sneg.

Pod malim vrtom sta se igrala na osojni rebri dva ljubka otročiča, deček in deklica. — Nabirala sta žveplenorumene jegliče, nizala jih na nit, pokladala si jih okolu vratu ter se dičila z belimi kuricami, zelenorumenim tevjem, modrimi potočnicami in rdeče nadetimi marjeticami.

Z bližnje smreke je gledal naš škorček to mirno, zadovoljno življenje in veselje ga je tako prevzelo, da se je hitel naznanjati srečni družinici z vsiljivim glasom: »Sem že tu, že tu, tu — u — ū!«

Otroka sta presenečena poskočila in se začela ozirati po novodošlem pernatem gostu. Zagledala sta ga na smreki.

»Ata . . . mama . . . škorček!« je zavpil najprej Tonček ves vesel.

»Je že tu, je že tu!« je pritrjevala sestrice in nemirno stopicajoč kazala z malim prstkom na smreko.

»Ata, pojdite po hišico, precej pojdite po njo, da ostane ta pri nas . . . Tako je lep . . . Glejte, ves se sveti, izpreminjast je, jej, jej . . .« in deček je vesel stekel k očetu. Za njim je hitela tudi deklica.

Oče se je nasmehljajl in stopil ročno v bližnjo skladalnico, odkoder je prinesel lično ptičjo hišico. S sekiro je obsekal majhno, v grmu rastočo smreko in pribil na njo hišico z okroglim vhodom.

Naš škorec je zapazil, da se vse to napravlja zanj, in vesel si je poiskal družico, s katero sta se še tisti teden naselila na Strmcu v leseni škrinjici.

Začela sta znašati gnezdo — mehko posteljico za prihodnji zarod. Nikdo ju ni motil, le sedaj pa sedaj sta prišla gozdarjeva otroka pod grm občudovat pernata gostača. To sta bila našemu škorcu ljuba gosta, katera je rad zabaval s svojim čvrljanjem, smešnim vedenjem in umetnostimi, ki mu niso nikoli pošle.

Oh, to je bilo življenje na Strmcu pred dvema letoma!

Ali nikjer ne vlada večna pomlad. Nikjer tudi ne kraljuje vedno veselje in neprestana sreča. Tudi s Strmca je zbežala pomlad, poslovila se sreča, vselila pa se je žalost in boleost.

Kaj se je zgodilo? — Pusta jesen je bila. Dolge megle so se vlačile ob gori. Dež je nevzdržno pršil, listje je rumenelo na drevju, obletavalo se, padalo na tla, kjer je gnilo po kupih. — Priroda je umirala.

Takrat je gasnilo življenje tudi mladi gozdarki. Vedno bolj je medlela in bledela. Jetika je uničevala moči njenega telesa. Z njenega lica so izginjali

sledovi življenja in nekoč ji je vtisnila smrt svoj mrzli pečat na blede lice. Kakor uvenela cvetka je zaspala v Gospodu . . .

Trpko je bilo slovó od življenja, bridko slovó od moža, neznosno, moreče slovó od nedolžnih, ljubeznivih otročičev, ki sta neutešno in zapuščena plakala ob postelji ljubljene mamice. — Mirni in veseli dom sreče se je izpremenil na Strmecu v žalostni, zapuščeni in obupni dom nesreče.

Prišli so štirje možje, da bi odnesli mlado gozdarko v črno zemljo. Krčevito sta se je oklepala otroka, pretresljivo prosila pogrebce, naj jima pusté mamico, ki samo spi, v krik in viku sta se vila revčeka, ko so ju odtrgali od mrtve mamice. Jok ju je dušil . . .

Na stari tepki ob hiši je sedel takrat škorec. Strmel je skozi okno v hišo in molčal. Udarci kladiva, zabijajočega pokrov krste, so ga oplašili, da je zletel doli pod vrt in se vsedel na vrh visoke smreke.

Zvonovi so zvonili v bližnjem Zadolju ubrano in veličastno, sprevod se je vil po strmi stezi v dolino . . .

Naš škorec je zbral svoje mladiče, katerim je že bilo zrastle perje, obletel še jedenkrat osamelo, zapuščeno, jedno hišo ter odletel z vso družino čez goro . . .

Drugo pomlad se je zopet vrnil.

Vsa природа se je bila že vzbudila. Solnce je lilo svoje žarke na zemljo, sneg se je umikal, po prekopinah so brskale brinovke, škrjanci, vrane in rjavci. Zelenela je vrba, leska . . . klile so trobentice, zvončki, marjetice . . . žvrgolel je kos, cvrčale so lastovice . . . življenje veselo, veselo pomladno življenje je odmevalo s hriba v dol.

Vračajoč se z juga, je letel naš skorček nad mesti, trgi, vasmi in zaselji. Povsod je videl novo življenje, povsod radost, slišal vriskanje in ukanje. Gledal je pod seboj nežno deco, ki se je brezskrbno veselila pomladi in mladosti.

A nič ga ni moglo ustaviti in pridržati. Njega je gnalo srce na Strmec, na kraj, ki se mu je bil tako zelo omilil. Vsaka vesela otročja družba ga je spominjala na dva ljubezniva otročiča, ki sta mu bila tako draga — na Tončka in Maričko . . .

Kaj je ž njima? Ali sta pozabila bridko izgubo nenadomestljive mamice? Ali ju ni umorila žalost, ki jima je zagrenila zlata leta mladosti z grenkim napojem iz gorjupe kupe? Ali še živita? Morebiti! — Toda kako?

Pod našim znancem so izginjali kraji, vstajali novi hribi in nove doline, travniki, polja, gozdi, dobrave . . . a on je puščal vse za seboj. — Prikazovali so se že obrisi domačih gorâ . . . z neznansko hitrostjo je švigal naš škorec po zraku. Dospel je na domače pogorje. V lahni, prozorni meglici je zagledal pod seboj Strmec; belo hišico, gosto drevje, mali vrtec, pod njim pa veliki grm, kjer je še stala njegova hišica.

Prišel je domov. Oddahnil se je od dolgega pota, ozrl se parkrat okoli sebe in od veselja zažvrgolel. Gledal je na vse kraje, klical, čvrljal in se naznanjal z običajnim: »Sem že tu, že tu, tu — u — û!«

Toda nista mu pritekla nasproti njegova ljubljena — Tonček in Marička. — Za hišo sta sedela na skladalnici drv. Joj, kako revno sta bila

oblečena! in suha, strhla, vsa izpremenjena. Izginila jima je bila z obrazkov ona krepka rdečica, ki je spremljevalka zdravja; zelena bledost je kazila njuna ličica — oznanovalka bolezní in hiranja.

Tonček je jokal, Marička ga je tolažila:

»Nikar ne jokaj, Tonček, če ne, bom še jaz jokala!«

»Ih-ih-ih!« je ihtel deček in solze so mu lile po licih.

»Kaj pa so ti storili mama, povej, Tonček? Ali so te udarili po glavi, kakor mene, saj veš, včeraj, ko sem jokala?«

»Ih-ih! Tako me boli glava; sèm so me, glej sèm . . . ih-ih-ih! Rekli so mi, naj jim prinesem perilnik, saj veš, oni težki stol za pranje; pa ga nisem mogel zanesti, dvakrat sem padel. — Potem so me pa tolkli . . . oh, tako jezni so bili, so rekli, da — da nisva — za nič, — ti in jaz — samo — samo za jed.«

»Tonček, pa povej ateju, ko pridejo zvečer domov, da so te tako hudo topli po glavi, da si bolančkan.«

»Saj si tudi ti povedala včeraj, pa niso mami nič rekli ata.«

»Oh, zakaj so umrli naša prava, dobra mamica; to niso naša mama, ker naju nimajo nič radi.«

Deček je zaihtel hujše, deklica se ga je oklenila okrog vratu. Oba sta plakala . . .

V tem se je prikazala izza vogla velika, suha ženska s keblom opranega perila na glavi. — Slišala je bila zadnje besede dekletove. Položila je kebel na tla in vsa besna planila na deklico, ki je bila v prvem strahu skočila od bratca. Potem pa je zakričala in se vnovič krčevito oklenila bratovega vratu. Toda jezna ženska jo je zgrabila in jo odtrgala od dečka. Suha, koščena desnica se je zavihtila in priletela na glavico uboge deklice.

Dekletce je vekalo od bolesti, hujše je ihtel deček . . .

»Jaz vama bom dala, lenuha! To pojdiva pravit okrog, razvajenca! Velika sta dovolj, pa ne znata nobenega dela. — Uh, seme tatinsko — —«

Škorec ni mogel več gledati žalostnega prizora. Vstrašil se je besne ženske. Saj je že marsikaj videl po širnem svetu; videl tudi mačehe, pa mnoge so bile izvrstne ženske, ljubeče matere. Zato ga je tem bolj jezilo, da je ravno ta tako slaba, ki sta jo dobila njegova ljubljena znančka. Zletel je na vrh bližnje smreke in stresal raztrgane zvoke v zrak: »Mà — čèha, mà — čèha . . . čèha — pisana . . . màti! Joj, joj — joj, joj, joj, joj!«

V jeseni je bilo nekako ob obletnici gozdarkine smrti.

Gozdar je imel v gozdu posla čez glavo. Pozno zvečer je prihajal domov, sicer je ves dan izostajal z doma. Nova žena, s katero se je bil poročil pred pustom, mu je gospodinjala še dosti varčno. Samo Tončka in Maričke ni mogla videti. — Mož je to vedel, a ni se maral spuščati v prepír; kajti ljubil je slogo in mir v hiši nad vse.

Toda slednjič mu je bilo preveč. Zapazil je, kako hirata otroka, slišal je njiju pritožbe, kako huda je nova mati. Sedaj pa sedaj ji je sicer rekel kako besedo, a resnejše ni mogel nastopiti nasproti njej, kajti znala ga je pregovoriti.

Nekoč pa je našel otroka v zelo slabem stanju. Zlasti deklice je bila sama kost in koža.

Tonček je spal. Gozdar je pristopil k postelji bolne Maričke in jo vprašal, ali jo kaj boli? Deklica je prikimala, boječe pogledala mačehe in zajokala. Očetu se je storilo milo. Poklical je ženo iz hiše in jo ostro pokaral, zakaj dekletcu ne postreže, ko vidi, da je komaj še živo.

Takoj je bil ogenj v strehi.

»Seveda, seveda . . . misliš, da bom vedno stala pri otročajih in ju božala? Kajpak, kajpak, ker nimam drugega dela! — Kdo ti bo pa kuhal, pral, delal na polju — â, kdo? Kdo — â? — Ha, ha, ha! Kar ujčkam naj ju, razvajenca! Ka-li? — Ne vidiš, da sta jetična, ne vidiš? po materi? — Ona je umrla za jetiko, no, jaz ne maram, da veš, jaz ne maram! — Lej jo, lej jo!« — je stisnila pesti in mu jih molila pod nos.

Moža je zgrabila jeza. Prišlo je do prepira. Začela sta se obsipati s psovkami, nastal je hrum in šum, vik in krik, jok in kletev . . .

V sobi pa se je tresla na postelji Marička od strahu. Bala se je mačehe, ker je poprej zajokala pred očetom. Šibko telesce ji je drgetalo v strahu, kakor šiba na vodi.

Začela je moliti, kakor jo je učila včasih njena dobra mamica. Strah jo je popuščal, nekaka duševna utrujenost, zaspanost se je je lotevala, čutila je, da ji pojemljejo moči, in iskrenejše je molila.

V tem je prišel ata v sobo. Pristopil je k njeni postelji in se ljubeče zagledal v njeno blede lice. Deklica ga je gledala nepremično s svojimi velikimi očmi. Toda te oči so polagoma izgubljale svoj žar in čar, obrvi so se mrzlično tresle, se raztegnile in ostale kakor osuhle široko narazen. Oči so bledele, zalivale se s solzami, izstopale vidno. Jasno zrklo je steklenelo, nastopali so znaki smrti.

Strah se je polotil resnega moža. Glasno je zaklical ime svoje hčerke, stiskal jo k sebi, a ta ga je gledala tîpo, nepremično, molčé . . . Le ustnice so se ji gibale, kakor bi hotele šepetati tiho molitev.

»Z Bogom, ata« — je še zamrlo na bledih ustnicah, in nedolžna duša se je preselila v boljši svet. Angelji so jo odnesli v nebo.

Ob postelji sloneč je ihtel ubogi oče, vokal, jokal in klical ime svoje hčerke. — Tonček ni dolgo žaloval za nerazdružno sestrico. V enem tednu se je poslovil i on od sveta in se preselil v zlata nebesa, kjer se je združil z mamico in sestrico.

Zopet je pomlad.

Z drugimi ptiči-selivci se je vrnil tudi naš škorec na Strmec. Toda tukaj je danes okrog gozdarjeve hiše vse tiho, mrtvo, brez življenja. Vse molči . . . zato ni čudno, da molči tudi veseljaček, blebetavec, norček in šaljivec škorec. Na leseni podstavki sedeč, obrača glavico na stran in pogleduje na samotno gozdarjevo hišo. Sedaj pa sedaj zamiži z desnim očesom. Morebiti se mu blišči prehudo žarko solnce? Morebiti mu kaj drugega grení pogled, mračí oko . . . ?

„VRTČEVA“ PRILOGA.

Iz nekdanjih dnij.

(Spisal J. O.)

3. V kleti.

Bilo je mrzlega zimskega večera, ko smo bili zbrani na sosedovem ognjišču. Stari oče Cestnik si je zadovoljno grel roki nad plamenom, in tudi mi smo se pomaknili bližje k ognju, kajti ledene cvetlice na oknih in silna burja na dvorišču sta naznanjala, da gospodari zunaj mrzli gospodar, ki ogrinja zemljo z belo odejo. Govor se je sukal o vsakovrstnih rečeh: o poljskih pridelkih, o kupčiji z živino ter o drugih gospodarskih razmerah. Vse to pa je mene kaj malo zanimalo in veliko raji bi bil imel, da bi nam Cestnikov ded povedal kako dogodbo, katerih je kot izkušen mož vedel veliko. Torej se osrčim in pravim:

»Še se spominjam, ko ste nam oni večer, ko je pogorela hiša ubovega Kramarja, začeli pripovedovati o nekem Francozu. Ker pa takrat niste dokončali, povejte nam še jedenkrat, ker mene jako zanima.«

Ded malo pomisli, in ni bilo treba dolgo čakati, da si natlači pipo in začne:

»Bilo je poletnega dné za časov francoskih vojskâ. Ura v vaškem zvoniku je že davno odbila dvanajst, ko so vzeli mati od ognja lonec močnika, dejali ga v skledo ter ga postavili na mizo. Vsedem se za mizo ter pričakujem težko matere, da bi prišli h kosilu, kajti lačen sem bil, da mi je pajek predel po trebuhu. Očeta takrat ni bilo doma. Šli so na Hrvaško kože kupovat. Mati so pa dejali, da so nekaj bolni, torej je bila skleda meni odmerjena. Ko zavživam hlastno ta božji dar, zaslišim zunaj meketanje. Ko pogledam, kaj bi bilo, vidim francoskega vojaka, ko je uprav vezal z vrvjo našo kozo, da bi jo odpeljal.

To videč, popustim južino in hitim na dvorišče. Uprav pride mimo Kotnikov. Ugledavši Francoza s kozo in mene zraven stoječega, mi pravi:

»No, jaz pa vendarle mislim, da jih nimaš toliko, da bi jih dajal Francozom drét.«

Te besede mi dajo pogum. Zgrabim poleno iz bližnje skladalnice, ter je zaženem z vso močjo v vojaka. A temu je bilo kmalu dovolj. Kar sabljo potegne iz nožnic in stopa proti meni preteč:

»No, paglavec, zdaj pa le, če si kaj upaš?«

V tem trenutku mi šine dobra misel v glavo — sam angelj varuh mi jo je vdihnil. V hlev skočim po gnojne vile in korakam z veliko pogumnostjo nad sovražnika. Ko me pa Francoz zagleda z vilami v rokah, izgubi pogum, popusti kozo in odide z dolgim nosom.

Jaz se vrnem kot mogočen zmagalec v hišo k materi ter povžijem ostalo jed.

Za kake pol ure prihité mati vsi prestrašeni v sobo in od strahú komaj ihté:

»Oh, ljubi moj sin, življenje boš moral dati zaradi naše koze. Glej, Francozi gredó pó-te. Moj Bog, ti meni pomagaj in sveta Mati! Njega ni doma, zdaj pa še tebe izgubim.«

Pogledam skozi okno, in res vidim tri Francoze, ki so se bližali naši hiši.

Ne pomišljam dolgo, marveč odprem mala vrata v kotu sobe, ki so peljala v klet. Zraven je bila pristavljena lestva, katere pa jaz niti potreboval nisem, ampak kar naravnost sem noter skočil, češ, tukaj me gotovo ne dobé. Mati zapró vrata, ki so bila že na pol trohnela in naložé plevela nanje.

Ko čepim tako v svojem skrivališču, zaslišim trde korake nad seboj.

»No, kje imate vašega pobalina?« oglesi se debeli glas, menda poveljnikov. »Naučiti ga hočemo, kako se ima vésti proti našim vojakom.«

Mati, nevedoči, kaj bi odgovorili, začnó jecljati:

»Verjemite mi, da sem čisto sama doma. Mož je šel doli na Hrvaško. Že včeraj bi imel priti domov. Nič ne morem vedeti, kaj ga je oviralo.«

»Kdo vas pa vpraša po vašem možu!« zadere se nad materjo Francoz. »Mi hočemo vedeti, kje je vaš sin, ki se je ustavljal poprej našemu vojakom.«

»Oh, moj sin! — Bog bodi milostljiv njegovi duši«, odgovoré zmedeno mati, »je umrl lansko leto o sv. Lovrencu, ne — ne — o sv. Mihelu. Jakob mu je bilo ime. Prav pobožen in priden deček je bil...«

To je bilo pa Francozu že preveč. Ukaže torej svojim ljudem, naj preiščejo vse kote.

Ne morem povedati, koliko strahú sem vžil pri tem poveljnikovem ukazu. Začel sem moliti, obljubil se na božjo pot na Šmarno goro, na Brezje in celó na sv. Višarje.

Kar začutim nad trohnenimi vrati vojaka, ki je odmetal plevel. — Tresk — je počilo, in Francoz je ležal, kakor je bil dolg in širok, sredi kleti.

»Moj Bog«, sem si mislil, »zdaj sem pa izgubljen!« Nisem si upal dihati, niti se premakniti s kota.

Francoz se hitro pobere in pazljivo posluša. Videti ni mogel ničesar, ker je bila okolu njega tema, kakor v rogu. Ko ne opazi nič sumljivega, migne svojim tovarišem, naj ga izvlečejo na svetlo.

Meni se odvali težek kamen od srca, in s hvaležnim srcem se zahvalim Bogu, da me je rešil tako velike nevarnosti. Dokler bom med živimi, ne pojde mi ta dogodek iz spomina.«

S temi besedami konča ded svoje pripovedovanje.

Naši vzorniki v zgodovini.

2. Blaženi kardinal Janez Fisher.

Opisovaje vrline Tomaža Môra smo imenovali tudi ime njegovega najzvestejšega prijatelja Janeza Fisher (Fišr), ki zasluži tudi, da mu tukaj med vzorniki posvetimo nekoliko vrstic.

O njegovih mladih letih nam zgodovina ne pripoveduje nič posebnega; le to nam sporoča, da je bil ves čas brezmadežnega vedenja ter nenavadno priden in delaven. Višje šole je z izvrstnim vspehom dovršil na vseučilišču v Cambridge-u (b. Kêmbridžu). Odprta mu je bila pot do svetne slave, a posvetil se je duhovskemu stanu. Pridobil si je v kratkem času toliko spoštovanja, da so ga jeli ceniti tudi v najvišjih krogih. Bogoljubna mati Henrika VII. si ga je odbrala za svojega spovednika in dušnega voditelja. Po njegovem nasvetu in navodilu je izvršila vzvišena gospa mnogo koristnega za višje šole in za ljudski blagor.

Zavoljo nenavadnih čednostij, izredne učenosti in modrosti ter vzornega in veličastnega življenja (tako je pisal kralj sam) je bil izvoljen za škofa v Rochesteru (b. Ročestru). Takrat mu je bilo 45 let.

Tudi Henrik VIII. ga je jako čislal, predno je zabredel na ono pogubno pot, o kateri smo omenjali v poprejšnjem odstavku. Plemenita stara mati ga je vrlemu Fisherju prav gorko priporočala še na smrtni postelji; vnuku pa je nujno zatrjevala, naj spoštuje in posluša vrlega škofa. A žal, da je mladi kralj pozneje postal krut trinog, ki je rajše poslušal divje strasti nego svarljivi glas plemenitega svetovalca.

Kot škof je bil Janez Fisher res dober pastir v najboljšem pomenu te besede: strog do samega sebe, mil in dobroten svojim ovčicam; z apostoljsko gorečnostjo je skrbel za njihov časni in večni blagor. Tako je že nad trideset let trezni in zmerni mož mirno in modro vodil svojo čredo. Ne le domače ovčice, marveč vsa dežela se je spoštljivo ozirala na plemenitega starčka; celo kralj se je ponašal ž njim, rekoč: »Noben knez v Evropi ne more pokazati prelata (višjega pastirja), kateri bi imel učenost in čednosti škofa Rochesterskega.«

Pa kakor nam solnce, ki je ves dan lepo sijalo, večkrat zvečer še najmilejše posije v svojem prekrasnem odsvitu, kadar zahaja; tako se je pokazal tudi Janez Fisher v najlepšem blesku kremenitega značaja, ko se je nagnil večer njegovega jasnega življenja. Po kraljevem ukazu zahtevajo sodniki, naj tudi on s prisego potrdi, da je Henrik VIII. tudi v cerkvenih rečeh najvišji poglavar, papež pa ne imej več oblasti na Angleškem. Naravnost in odločno odkloni zahtevano prisego, čeravno dobro vé, káko mučeništvo ga čaka. Nič krivičnega mu ne morejo spričati, a vendar ga vržejo v ječo, kjer mora slabotni starček prebiti petnajst mesecev v najhujši bēdi. Še najpotrebnejše obleke mu ne dajo, da od mraza trepeče, in gledé hrane se kar nič ne ozirajo

na njegovo starost in bolehnost, da lakote medlí. Poleg tega pa se vedno trudijo, da bi ga pregovorili, naj se vendar udá kraljevi volji; celó z zvijačo ga hočejo premotiti, češ, da se je njegov prijatelj, Tomaž Môr, že udal*). A nobena reč ga ne more pripraviti do tega, da bi ravnal zoper svojo vest. Med tem časom ga je papež Pavel III. nevedé, da je v ječi, z ozirom na njegove izredne čednosti in zasluge, izvolil za kardinala. Pa to je kralja še bolj razkačilo, da je nevoljno zakričal: »Naj mu le pošlje papež klobuk, jaz pa poskrbim, da ne bo imel glave, ki bi jo pokrival ž njim!«

Cesar je pričakoval, se je zgodilo; o b s o d i j o g a v s m r t. Pozno zvečer, 21. junija 1535, je dobil poveljnik državne ječe smrtno obsodbo z naročilom, da bodi drugo jutro obglavljen. Častitljivi jetnik se je bil že spravil k počitku. Višji uradnik ga noče motiti. Zjutraj ob petih, 22. junija, pa pride k spečemu kardinalu, ga zbudi ter mu prebere smrtno obsodbo. Sveti dostojanstvenik ga zahvali za sporočilo ter čisto mirno vpraša, ob kateri uri bo umorjen. Ko mu komandant odgovori, da ob devetih, ga poprosi, naj bi smel še jedno uro ali dve spati, ker si po noči vsled oslabljenja ni mogel dovolj odpočiti. Zopet položi na blazino utrujeno glavo in mirno zaspi, da bi si dobil potrebne moči za zadnjo pot. — Ob sedmih vstane in si dá prinesti belo srajco ter najlepša oblačila, katera si je bil prihranil za ta dan, odloži spokorni pas, ki ga je navadno nosil, in se napravi z nenavadno skrbljivostjo. Ko ga služabnik vpraša, zakaj tako, mu odgovori: »Ali ne vidiš, da je danes moj ženitovanjski dan, in k taki svečanosti je treba iti v zaljši opravi kakor sicer?« — Ganljivo je bilo poslovljenje od mučeniške ječe. Šestinsedemdesetletni starček je bil že tako oslabel, da so ga morali nesti na nosilnicah. Ko se pa približa morišču, poprosi, naj bi smel iti peš na vzvišeni prostor. Najprej poskuša ob palici, potem pa zaluči palico in pravi: »Noge, imejte pogum, to-le mrvico poti boste pač še same prehodile!« Prišedši na morišče, je še prisrčno molil za ljudstvo, kralja in vso deželo, zahvaljeval Boga za njegovo usmiljenje in prosil milosti, da bi ostal stanoviten. Končal je z zahvalno pesmijo »Te Deum«. Ko je odmolil zadnjo vrstico: »V te, o Gospod, sem zaupal, ne bom osramočen na veke!« približa se mu rabelj, zaveže oči, — kardinal povzdigne še jedenkrat roke proti nebu, položi osivelo glavo na panj — in v družbi angeljev se preseli v rajsko domovino! Bilo je v god sv. Albana, prvega mučenca katoliške cerkve na Angleškem.

*) Tomažu pa so jednako lagali o Fisherju; oba junaška prijatelja sta izvedela še-le na onem svetu, da sta bila vredna drug drugzega.

Pomladne pesmi.

1. Tolažba.

»Lepo gori tam gôri solnce,
Veselo kosek žvrgoli,
Kako smo, mama, vsi veseli,
Zakaj ste žalostni le vi?

Da niste z nami vred na trati,
Zato ne bodi vam hudo,
Jaz šopek pisan sem povila
Za vas, kako diši lepo!

Radujte, mamica, se z nami,
Vzemite lepi šopek ta.
Objema hčerko bolna mati
In solza ji v očeh igra.

Greg. Gornik.

Spomini iz otročjih let.

(Piše Ludovik Črnej.)

10. Presmec.

Presmec, cvetnonedeljska »butara«, »leseni žegen«, »pušeljc« in Bog vé, kaka različna slovenska in neslovenska imena še imaš krog po naši dragi domovini, povsod pa vzbujáš isto neizmerno veselje, posebno kmečkim dečkom. — O, tudi meni si je vzbujal nekđaj! — Majhen sem še bil, komaj »do mize«, pa že so mi morali obljubiti, da bom nesel presmec, prej nisem dal mirú. In ko je jug popihal sneg raz goličav in je ljubo solnčeece vzbujalo spečo naravo: ptičice drobne, da so začele čvrčati in žvrgoleti, sanjave zvončke, ljubke trobentice in dišeče vijolice, da so razveseljevale oči in nosek, in drevje in vse rastlinstvo, da mu je oživila kri v otrplih žilah, tedaj je oživila tudi v meni že itak živa kri, in bil sem od pêt do glave poln veselja

in življenja. Pa bolj kot drugo vse veselila me je misel na presmec. Naš vsakdanji delavec mi je obljubil, da mi ga splete, samo lesa mu naj preskrbim. Tedaj pa sem navlekel pol kleti hoste, a ko sem jo pokazal možu, rekel je smehljaje se, da ni pravi tak les. Naročil mi je, kaj vse mora biti; a kaj, ko nisem nič poznal! — Rad sem bil torej, da so me poklicali trije vaški dečki s seboj »po les za presmec«.

»Ali imaš nož?« vprašal me je največji. Jaz pa sem izvlekel iz žepa lep, nov nožič z rudečim ročem, ki sem ga bil dobil od strica. Za pol sveta bi ne bil dal tega nožiča. — Ko smo prišli v log, hiteli so drugi rezati ravne šibice hudobike, črenslje itd., jaz pa sem le to dobil, kar je njim preostajalo. In še celó svoj novi nožič sem moral posoditi tistemu dečku, ki me je bil prej vprašal zanj, on pa mi je dal za ta čas svoj stari šiček. Kako sem trepetal za svoje rezilo, da mi je zlomi ali napravi zobe vanj! Reči pa si nisem ničesar upal.

Mnogo smo si bili narezali in jaz sem že komaj nosil, ker sem vse pobiral.

»Tise nam še manjka«, je rekel jeden; drugi pa, tisti, ki je imel moj nož, je dejal: »Jaz vem za njo; tam-le gori na vrhu pred tisto kočjo je celo drevo.« Nato je šepnil tovarišu nekaj na uho. Ko smo prikobacali blizu vrha, pokazali so mi tiso in mi velevali, naj je mnogo narežem. »Tu imaš svoj nož«, dejal mi je oni dečko. Vesel sem mu vrnil njegov nož in se lotil dela. Slutil nisem nič hudega, četudi se mi je čudno zdelo, zakaj ostajajo tovariši tako daleč v ozadju. — Narezal sem že precej vej, kar prikriči iz bajte zamazana babnica. K nesreči se mi je bil nož tako v les vpičil, da ga nisem mogel izdreti. Pa tudi nisem mislil na to, ampak udrl sem jo tjakaj, kjer so bili ostali tovariši; a glej, nobenega ni bilo več. Ker je letela ženska za menoj, planil sem kar naravnost prek gozda, kričé, kakor da bi me bil kdo živega drl. Skoraj nisem čutil zemlje, tako so me nesle pete, kar hipoma nisem mogel nikamor več. Zakričal sem še glasneje, misleč, da me drži preganjevalka in — zvalil sem se na zemljo. Polagoma sem še-le izprevidel, da sem bil sredi robidovja. O ženski ni bilo ne duha ne sluha. Ko sem se izbasal iz trnja, zaslišal sem od leve strani glasno kričanje; bežal sem torej na desno. Ko sem se pa ozrl, videl sem dobro, kako je držal v vinogradu neki mož dva moja tovariša; jednega za lase, drugega za uho. Nič nisem dolgo opazoval tega prizora, ampak tekem naravnost domov. Stopil sem v sobo, ko so mati ravno pobrali krožnike z mize. »Kje pa si se potepal?« vprašali so resno in pristavili: »Kdor časa pravega ne vé, naj pa ostanke drugih jé!« — Pogledal sem v skledo, in glej, ravno ta dan izjemoma ni nič ostalo. Le ob robu se je še poznalo, da so jedli riž na mleku. Oj, kako sem vedno hrepenel po takem rižu! Pa s tem še ni bilo konca. Začela se je z menoj prava preiskava, in konec je storila šiba, zato, ker nisem bil povedal, kam da grem. — Kaj vse sem prestal ta dan; a najbolj me je bolelo to, da nisem imel ne noža, ne lesa za presmec. No, mojim tovarišem ni bilo nič bolje. Le sosedov jo je odnesel; a hlače si je vendar raztrgal, ko je padel na koleno — in siromak je imel le jedne. Tista dva dečka, ki sta bila mene spravila krast — kar sem pa še-le pozneje umel — dobila

sta pošteno plačo od viničarja, ker sta bežé po vinogradu kolje podirala in trla. Lesa ni imel torej nobeden nič. Obupal sem že gledé presmeca, kar mi prinese v soboto naš delavec celo butaro šibovja. Spletel mi je doma tako dolg presmec, da me je v nedeljo metal po poti v cerkev in domov, kadar je količakj potegnul veter. — Noža pa le nisem videl več.

Listje in cvetje.

Nekaj cvetličja iz pesništva.

(Nabira in razkazuje St. pl. Orlovič.)

Č) Sinekdoha.

Poleg metafore imamo še dva prenosa, sinekdoho in metonimijo, ki ju nekateri uklepajo v jedno skupino, ker sta si res močno podobna. Tukaj se namreč ne zamenjujejo predmeti mej seboj radi podobnosti kakor v metafori, marveč radi neke medsebojne zveze, ki je pri sinekdohi bolj zvananja, skoro bi rekel, mehanična, kažoč se v širnem ali ožjem obsegu, pri metonimiji pa bolj notranja, miselna. Ker sta obe precej obsežni, ju tudi mi ločimo in govorimo najprej posebej o sinekdohi.

Glavna reč je tukaj delitev: ali se vzame del mesto celote, ali pa celota mesto dela po znanem latinskem izreku: „*pars pro toto*“ ali „*totum pro parte*“. In po tem znaku še lažje spoznavamo sinekdoho, ako si najprej mislimo, da je del drugačen kakor celota, n. pr. nimam svojega ognjišča (= hiše); vzeli so ga pod streho (= v hišo); v hlevu stoji petero glav ali repov (= živalij); v potu obraza si služi kruh (= živež in druge potrebsčine).

Večkrat so pa posamezni deli, iz katerih obstoji celota, jednaki ali slični; tu pa nastane sinekdoha, ako se postavi:

a) vrsta namestu razreda, n. pr. to je lepa žival (= konj); po zraku ptica (= škrjanec) kroži, itd.;

b) r a z r e d namestu vrste, pojedina oseba namestu občnega imena, na primer: v gozdu so doma volcje (= zveri); Nimrod (= lovec); Job (= trpin), itd.;

c) abstraktno ime mesto konkretnega, na primer: sedanja mladost (= mladina, mladi ljudje);

č) jednina za množino, n. pr. sovražnik (= sovražniki) je pridrl; Francoz (= Francozi) je bil potolčen itd.;

d) določeno število za nedoločeno, n. pr. tisoč (= veliko) let; stonoga žival (= z mnogo nogami);

e) jeden izmej enakih delov, v katere se dá razkrojiti celota, na primer: dobra kapljica (= pijača), lepo zrno (= žito);

f) celota mesto enakih delov, na primer: morje (= morski valčki) pluska ob bregove, zemlja (= prst) ga krije.

Sinekdoha je tudi, če pridevnik zastopa samostalnik, n. pr. Vsemogočni, namesto Bog; vi mladi (= mladi ljudje). — Semkaj spada tudi slučaj, ko stoji samostalnik poleg substantivovanega pridevka v obliki prilastka, na primer: temna noči (= temna noč).

Zgledi sinekdoh:

Turška roka pokončala
Z domom mojim dom je tvoj. (Štritar.)

Iz boja vojaki domov
Pod rodni se vračajo krov

Oj, koliko jasnih je lic! (A. Funtek.)

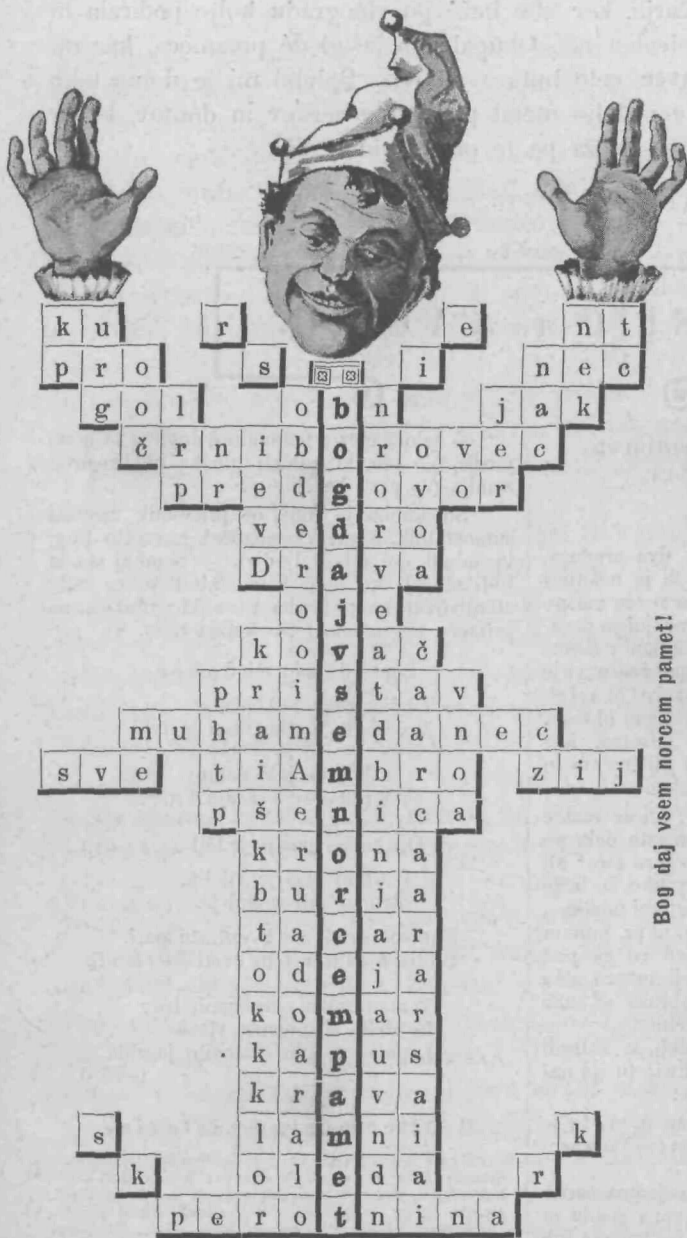
Potihnil glas je vijolin,
Strunar odbrenkal je. (Gregorčič.)

Stotisoč svetil na zvezdišču gorí,
Stotisoč čutil v tem svetišču plamti. (Gregorčič.)

Temna zelen planinskih trav
In vedra višnjevost višav
Lepo se v njih (valovih) je zllla. („Soči“.)

Rešitev pustne zastavice.

Prav so uganili: Sajovic Gvidon, tretješolec v Kranju; Faturjev Ivanek na Rakeku; Koprivnikar Fanči, Huber Mici, Hrastnik Mici, Šapla Anica in Milavec Pepca, gojenke č.č. gg. šolskih sester v Mariboru; Kunej Alojzija, Zupan Mar., učenci, Cerjak Jožef, Kunej Ferd., Ašič Karol, učenci v Podsredi; Novak Julija, učenka V. razr. v Senožečah; Mimi Bantova, poštna uprav. na Dobrovi; Skrinjar Miroslav, dijak v Trstu; Salberger Adolf, prvošol. v Kranju; Klun Jožef, četrtošolec v Novem mestu; Jngović Franja, nadučiteljica v Kranju; Osana Tinica in Milka, učenci pri svetem Duhu nad Krškim; Bončar Boštjan, Drgane Franc, Krajgher Primož, Kukla Jurij, Senčar Marko, osmošolci v Ljubljani; Zupančič Janko, učitelj v Kolovratu; Meglič Berta, učenka IV. razr. na Vranskem; Poldka Rott ova, učenka IV. razr. v Stari cerkvi; Funčuh Miroslav, učenec v Spod. Idriji; Praprotnik Nežika, Šporn Jul., Rudl Lizika, Šmajs Jerica, Vovšek Micika, Brložnik Franica, Čulk Liz., Lah Micika, Kok Bezika, Rössner Malč., Muhovec Micika, učenke III. razr. v Braslovcah; Gomilšek Minka, učenka I. slov. mešč. šole pri gg. uršulinkah v Ljubljani; Šlamberger Marinka, Rajh Matilda, Fušenjak Jospina, Repič Irma, Gorjek Alojzija, učenke IV. razr. v Ljutomeru; Pivk Leop., Sinkovec Florijan, Božič Josip, učenci V. razreda

Bog daj vsem norcem pamet!

c. kr. ljud. šole v Idriji; Kotar Janez, v Breginju; Baš Otokar v Celju; Kobal Ferd. v Idriji; Cof Ivan, četrtosolec v Kranju; Jelenc Micika in Jož., Nemanič Ana na Božakovem; Kunst Mic., učenka II. razreda na Polzeli; Rozman Pavla, Bezlaj Franja, učit. kandid. v Ljubljani; Petrin Ana, učenka III. razr. na Rečici; Vovko Fr. in Abačič Jurij, dij. v Ljubljani; Pirč Stana in Ciril v Ljubljani; Gartner Anica, učenka na Catežu ob Savi; Zencovich Ema in Virginija pri sv. Miklavžu; Kump Stana, Marjan in Verica na Golniku pri Trzinu; Čentič Viktor, drugosolec v Kranju; Grile Gabriel, dij. II. b. višje gimn. v Ljubljani; Jeraj Jožefa, učenka III. r. na Rečici; Einspieler Fr., Sepachr Ant., Senčar Fr., Sveiger Jos., dijaki, Mogolič Pavl., Einspieler Štefanija, Binter Silvana, gosposdične v Novem mestu; Pernat Josip, Glušič Josip, Tischler Rudolf, učenci III. razr. na Rečici; Grizold Antonija, Kupšič Mar., Skrbinek Angelica, učenke III. razr. v Rušah; Hrasovec Bogomil, učenec IV. razreda okol. šole v Celju; Štrucelj Jožefa, učenka III. razreda na Rečici; učenci in učenke II. razreda na Rakeku; Golobranc Konrad, učenec IV. r. v Celju; Čamcar Franca in Julika, deklici pri sv. Juriju ob Taboru; Omladič Matija, Drobinc Emerik, Grah Janez, Glavnik Fr., Strjansšek Andrej, Zibret Jak., Balant Tone, Kemc Jan., Rizmal Vincenc, učenci v Braslovcah; Svetina Iv., četrtosolec v Kranju; Vrečko Zora, Kečko Vladimir, učenca okol. šole v Celju; Ažman Ciril, Ciber Jakob, Dolenc Matej, Urbas Iv. in Zorko Franjo, tretješolci v Ljubljani; Pihlar Terez., Žalar Filem., Brumen Mar. in Vrzal Pavlina iz IV. razr., Kolar Alojzija iz III. razr. v Ljutomeru; Smid Gasper, prvšosolec v Kranju; Križanič Mar., Korosa Mar., Osterc Anica, Bazlag Ivanka, Spindler Alojzija, učenke pri svetem Križu blizu Ljutomera; Suhac Matej učenec IV. r. okol. šole v Celju; Vilman Franjo, četrtosolec v Kranju; Juvančič Marjetka, Petrič Franciška in Micika, Podboj Iv., Turek Marija, učenke v Planini; Belec Nežika, Sagaj Metika, Stanetič Francika, Stuhec Zeška, učenke V. razreda pri sv. Križu blizu Ljutomera; Šlamberger Anton, Kartin Herbert, Schreiner Henr., gimnazijci v Mariboru; Kacjan Franc, učenec v Loki; Flander Kašper, učenec v Novakih pri Cirknem; Bibek Jožek, kurjač v Zimici pri Mariboru; Pančuh Miroslav, učenec v Spod. Idriji; Kramar Anton, mizar v Mateni pri Igu; Grun Franciška, Končina Dragotina, Poglajen Ana, Pasquotti Rezika, Vrhunc Franciška, gojenke Lichtenthurnovega zav.; Žiher Pavla in Al., učenca v Vurbergu; Požar Ciril in Vlad., učenca na Trati; Wolinz Karol v Kresnicah.

Dostavek: Urinili sta se bili po nesreči dve tiskovni pomoči, jedna v korist, jedna v škodo rešilec. Pa vendar se je vse lepo izteklo. Neki šegav rešilec tam iz Menišije nam je še ponagajal.

češ, da bude rešitev za nekatere — prepozna, prav kakor tista o medvedu: Gospod je imel zaprtega medveda v kletki, ki jo je pa nekaj polomil. Nekdo se pošali in pošlje gospodu pismeno sporočilo tako-le:

V^{da} Pri T^{da}! A^m ne! I^a

To pa vam bodi, mladi čitatelji, nova zastavica. Ugibajte pridno, morda vam pové vaša bistra glavica, je li doslego to čudno pisemce svoj namen, ali ne. Zato priobčimo konec te medvedove zgodbe šele prihodnjic.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik Ant. Kržiš. — Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.